

ERFGOED
DAG

www.erfgoeddag.be

HELDEN

ZONDAG 22 APRIL 2012

Programma Waasland

Beveren, Kruibeke, Lokeren, Sint-Gillis-Waas,
Sint-Niklaas, Stekene en Temse.
Met aanvullingen uit Hamme en Zele.

GRATIS TOEGANG

Erfgoed, spiegel van ons verleden

© Philip Vanoutrive

Dames en heren,
Erfgoedliefhebbers,

Helden zijn van alle tijden, alleen de manier waarop ze verschijnen en geportretteerd worden verschilt nog al eens. Je hebt de gemaskeerde Batman, de iconisch eenvoudige look van Kuifje, het gewelfde harnas van een ridder en het afgelikte designerkostuum van een James Bond.

Elke erfgoedwerker komt ze wel eens tegen in die boeiende zone tussen toekomst, heden en verleden. De Franse historicus Marc Bloch ziet die zone als de “solidariteit tussen de tijdperken”. Die was volgens hem zo sterk dat “tussen verschillende tijdperken inzicht alleen gestalte kan krijgen in de vorm van tweerichtingsverkeer. Wie het verleden niet kent, kan onmogelijk het heden begrijpen.” Bloch schreef dat in 1941 en beseftte dat interpretaties van het verleden altijd gekleurd zijn: “Kende ik van binnenuit wat het voor een leger

betekent om te worden omsingeld, voor een volk om te worden verslagen, voordat ik zelf de ongehoorde walging had ervaren waarmee zoiets gepaard gaat? Wist ik echt, voordat ik zelf, tijdens de zomer en de herfst van 1918, de vreugde van de overwinning had ingeademd waar dat mooie woord voor staat?” De Fransman had gevochten in de Eerste Wereldoorlog en trok als 52-jarige opnieuw ten strijde in de Tweede Wereldoorlog. Zijn woorden blijven, maar hun betekenis heeft een tragisch kantje. Hij werd namelijk drie jaar later opgepakt als verzetsman, gemarteld en in juni 1944 door de Duitsers gefusilleerd.

Gelukkig maar dat scripta manent: mensen laten sporen na. Daarom moeten we zorg dragen voor die sporen, herinneringen, beelden en verhalen uit ons gemeenschappelijk verleden, met het oog op de toekomst. Dat is de opdracht van de erfgoedsector en Vlaanderen veert helemaal op door die opdracht. De duizenden erfgoedwerkers hebben dat effect door een mooie mix van enthousiasme, inzet, competentie en passie. De wil om te tonen, te vertellen, te delen, kritische vragen te stellen, te duiden, te sensibiliseren en in dialoog te treden is de drijvende kracht van Erfgoeddag. Een thema als ‘Helden’ – zowel in fictie als in de realiteit – is daar ideaal voor. De meest uiteenlopende verenigingen kunnen zich rond zo’n inhoudelijk interessant en vormelijk verrassend programma verzamelen en dragen zo bij tot het grote succes van Erfgoeddag.

Deze twaalfde editie brengt op zondag 22 april een recordaantal deelnemers op de been: 550 organisaties bieden u via ruim 700 activiteiten de kans om die solidariteit tussen het heden en het verleden op een of andere manier te ervaren. Het programma is gevarieerd en veelzijdig en geeft u ook de kans de binnenkant van het erfgoedbedrijf te leren kennen. Ik wens u een bijzonder boeiende en verrijkende Erfgoeddag!

Joke Schauvliege

Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur

Erfgoeddag in het Waasland

© Paul De Malsche

Beste lezer,

Ook dit jaar presenteren de Wase erfgoedorganisaties een aantrekkelijk, veelzijdig cultureel aanbod. Zo kan je in Beveren kennismaken met heldenbloed op Cortewalle en in Fort Liefkenshoek kan je zelfs echte helden uit het verleden ontmoeten. In Temse worden de helden van de brandweer of de vroegere Vliegweek in de kijker gezet, evenals de Gebroeders Verdickt uit Elversele die jammerlijk op de brandstapel eindigden. In Lokeren staat er een rondleiding op de stedelijke begraafplaats op het programma. Daarbij worden grafmonumenten van "helden" toegelicht of het heldendom van de "kleine man" aanschouwd.

Verder neemt de heemkundige kring uit Stekene jou mee op zoektocht naar gesneuvelden uit WO I. In Sint-Niklaas kan je dan weer de tentoonstelling "Mercator digitaal" bezoeken of de vrouw van Mercator zelf eens aan het woord horen. Ken je Hector Fleischman(n)? Tijdens een tentoonstelling kom je meer te weten over zijn leven. Daarnaast staat er in Sint-Niklaas ook nog een tentoonstelling rond erfgoedbibliotheken in de bibliotheek op het programma, en kan je een inventaris van gesneuvelden tijdens

WO I uit het Land van Waas inkijken in het STeM. Tenslotte kan je in Kruibeke ook kennismaken met het werk van Mercator.

Te veel om op te noemen dus... maar in ieder geval heel wat redenen om je op de Erfgoeddag richting het Waasland te begeven! Tot dan?

Rik Daelman

Voorzitter Interwaas – Erfgoedcel Waasland

Wist je ook dat er omstreeks Erfgoeddag voor de boekenliefhebbers in de bibliotheken van het Land van Waas voor jong en oud een inspirerende boekenstand rond het thema "Helden" te vinden zal zijn?

INHOUDSTAFEL

Erfgoed, spiegel van ons verleden	p. 2
Erfgoeddag in het Waasland	p. 3
Inhoud	p. 4
Praktisch	p. 6
Overzichtskaart.....	p. 8
Programma	
BEVEREN	p. 9
1 Fietstocht: "Heldenfietsocht"	
2 Fietstocht: "In het fietsspoor van de Polderheld"	
3 Rondleiding: "Als helden eens vertelden..."	
3 Spektakel: "Meet en greet met de forthelden"	
4 Rondleiding: "Heldenbloed op Cortewalle"	
4 Tentoonstelling: "De held van de dag. Kleine en grote helden uit Groot-Beveren."	
4 Tentoonstelling: "Voor fort en vaderland. De helden van Fort Liefkenshoek"	
5 Tentoonstelling: "De vele gezichten van helden"	
KRUIBEKE	p. 15
6 Tentoonstelling: "Mercator en de geschiedenis van de cartografie."	
LOKEREN	p. 17
7 Concert: "Muzikale Helden"	
8 Lezing: "Julius Pée en zijn held Multatuli"	
9 Rondleiding: "Heldengraven"	
10 Minitentoonstelling: "Gewone Helden"	
SINT-GILLIS-WAAS	p. 21
11 Tentoonstelling: "Beroemd of vergeten? Helden uit de geschiedenis van Sint-Gillis-Waas"	
12 Tentoonstelling: "Helden uit Sint-Pauwels"	
SINT-NIKLAAS	p. 24
13 Demonstratie: "Het Leege Land : landmeten en kaarten maken zoals in de 16de eeuw"	
13 Tentoonstelling: "Mercator Digitaal"	
13 Theatervoorstelling: "Gerards dagboek"	

Wist je dat het op 5 maart 2012 500 jaar geleden was dat Gerard Mercator werd geboren te Rupelmonde, deel van de gemeente Kruibeke? Je zal dan ook ter gelegenheid van Erfgoeddag in het Waasland heel wat activiteiten terug vinden, die rond onze held Mercator worden georganiseerd. Een uitgebreid overzicht van alle Mercatoractiviteiten dit jaar vind je op www.mercator2012.be.

- 13 Workshop: "Kinderspelen uit de 16de eeuw"
- 13 Multimedia-presentatie: "Inventaris van de gesneuvelden van WO I in het Land van Waas"
- 13 Tentoonstelling: "Militaria uit WO I"
- 14 Publicatie: "Tjen Pauwels, De Pauluszonen"
- 14 Tentoonstelling: "Erfgoedbibliotheek"
- 14 Rondleiding in de collecties van de Bib, Stadsarchief en Bibliotheek Wasiana
- 14 Tentoonstelling: "Hector Fleischman(n): een vergeten Sint-Niklase held"
- 14 Wandeling: "Reynaert- en Uilenspiegelwandeling Vos en Uil"
- 15 Wandeling: "Maak kennis met Belsele en zijn helden"
- 16 Wandeling: "Nicolaas, Philippus, Hiëronymus...e gli altri"

STEKENE p. 32

- 17 Tentoonstelling: "Waar klaprozen bloeien"

TEMSE p. 33

- 18 Tentoonstelling: "Helden van de vliegweek"
- 19 Tentoonstelling: "Gewonnen strijd, verloren leven"
- 20 Minitentoonstelling: "Heldenmoed heeft een prijs"
- 20 Tentoonstelling: "Erfgoedzorg als heldendaad: 50 jaar fotografie van Elversele"
- 21 Tentoonstelling: "De helden van de vliegweek 1912 in Temse"
- 22 Wandeling: "The lucky lady"
- 22 Wandeling: "Kabouterwandeling: Helden in de natuur"
- 23 Wandeling: "Helden van Temse in de 20ste eeuw, dauwtrip"
- 24 Tentoonstelling en praatcafé: "De helden van de brandweer"

HAMME p. 41

- 25 Tentoonstelling: "Wij vergeten ze niet !"
- 26 Tentoonstelling: "Ten tijde van Gwijde van Dampierre, Graaf van Vlaanderen"
- 26 Wandeling: "Een heldenwandeling deur Moes"
- 26 Publicatie: "Helden van Moerzeke"

ZELE p. 45

- 27 Tentoonstelling: "Zeelse Helden"

Studiedag "Open Kaart" en Erfgoedbank Waasland p. 47

De Erfgoeddag is de jaarlijkse feestdag van het cultureel erfgoed.

Op zondag 22 april kan je tussen 10 en 18 uur een heleboel musea, archieven en heemkundige kringen gratis bezoeken en gratis deelnemen aan de activiteiten die ze aanbieden.

Hoe gebruik ik dit boekje?

In dit boekje kan je terugvinden wat er op zondag 22 april 2012, Erfgoeddag, gebeurt in de deelnemende gemeenten Beveren, Kruibeke, Lokeren, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene en Temse.

Het programma is alfabetisch gerangschikt per gemeente. Je vindt er ook een overzicht van alle deelnemers. Per Wase gemeente werd een handig overzichtskaartje opgenomen. Ook het aanbod in Hamme en Zele vind je hier terug.

Toegankelijkheid

Bij alle locaties staat vermeld of ze (geheel of gedeeltelijk) toegankelijk zijn voor de minder mobiele bezoeker.

toegankelijk voor de minder mobiele bezoeker

gedeeltelijk toegankelijk voor de minder mobiele bezoeker

niet toegankelijk voor de minder mobiele bezoeker

Erfgoeddag op maat van kinderen

Op zondag 22 april hoeven kinderen niet thuis te blijven. Enkele musea, archieven en heemkundige kringen programmeren immers enkele activiteiten speciaal voor kinderen. Je kan ze herkennen aan het vliegje.

Meer informatie?

Bij iedere activiteit staat een telefoonnummer, e-mailadres of website waarop je terecht kan voor meer informatie over de activiteiten en de erfgoedorganisatie die de activiteit organiseert.

Voor meer informatie over het hele programma kan je ook terecht bij:

Erfgoedcel Waasland, Lamstraat 113, 9100 Sint-Niklaas
www.erfgoedcelwaasland.be
03 780 52 10 en erfgoedcel@interwaas.be

Extra exemplaren van dit programmaboekje kan je GRATIS bestellen bij de Erfgoedcel Waasland of afhalen in de Wase toeristische diensten en bibliotheken.

Erfgoeddag in de rest van Vlaanderen en Brussel

Meer informatie over het volledige programma van Erfgoeddag vind je op www.erfgoeddag.be of in de gratis programmabrochure die je vindt in de openbare bibliotheek of telefonisch bestelt op het nummer 1700.

Wat is erfgoed?

Er bestaat geen pasklare definitie die klaar en duidelijk uitlegt wat nu precies erfgoed is. 'Ons erfgoed' zijn alle erfenissen uit het verleden die ons maken tot wie we zijn. Alles wat vorige generaties ons nagelaten hebben en wat we de moeite waard vinden om te bewaren voor volgende generaties. Dat kunnen archeologische overblijfselen zijn, gebouwen, eeuwenoude manuscripten, foto's, documenten, kunst- en gebruiksvoorwerpen zoals vaatwerk, maar bijvoorbeeld ook scheer- en wasgerei, dialecten, verhalen, tradities, feesten, liederen...

Of erfgoed de moeite waard is om te bewaren, te verzorgen, te documenteren en te laten zien, bepalen mensen zelf. Als een hele groep mensen dit doet, spreken we van cultureel erfgoed.

Wie draagt er zorg voor erfgoed?

Erfgoed wordt niet enkel bewaard door musea en archieven. Ook vele vrijwilligers in erfgoedorganisaties zoals heemkundige kringen dragen er zorg voor. Ze willen de getuigen van het nabije verleden bewaren voor toekomstige generaties.

Ook mensen zoals jij en ik bewaren en verzorgen erfgoed. Erfgoed gaat namelijk vaak over 'gewone' dingen uit ons dagelijkse leven, die ons meer vertellen over onze identiteit of de identiteit van onze regio.

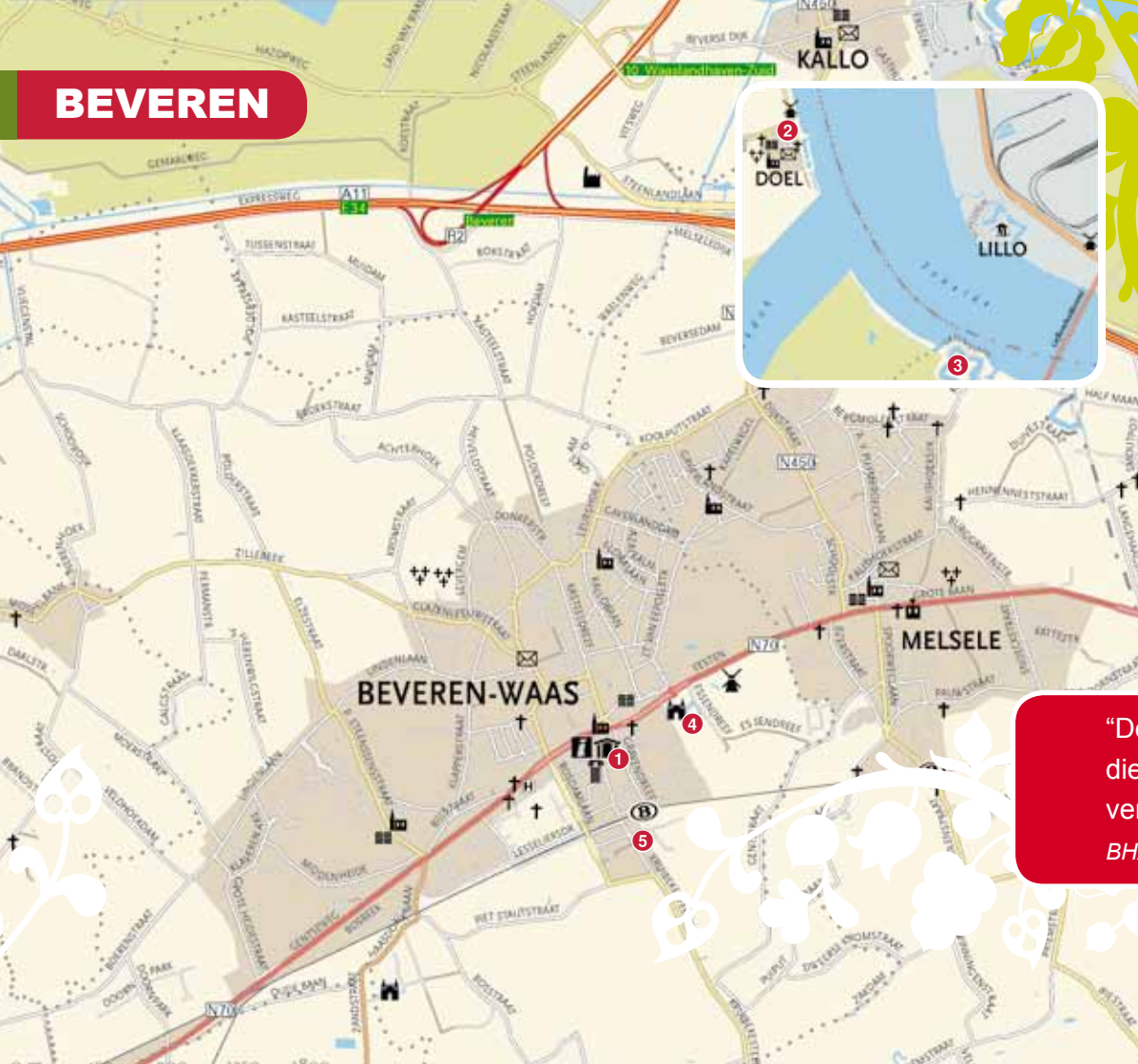
Wil jij ook graag op de hoogte blijven van alle boeiende erfgoedactiviteiten in het Waasland?

Mail dan snel naar erfgoedcel@interwaas.be en bezorg ons je mail- en postadres. Je ontvangt dan onze digitale nieuwsbrieven.

PRIVACY – DISCLAIMER: Door ons je persoonsgegevens na te laten, geef je aan dat je verder wil geïnformeerd worden over initiatieven in verband met erfgoed. Je gegevens worden bijgehouden door Interwaas, het intergemeentelijk samenwerkingsverband voor streekontwikkeling in het Waasland en enkel doorgegeven aan niet-commerciële erfgoedpartners van Interwaas. Je gegevens worden enkel gebruikt in het kader van niet-commerciële erfgoedcommunicatie. Je hebt recht op toegang tot en inzage van je gegevens. Indien je vragen hebt of niet meer op de hoogte wil gehouden worden, laat het ons weten: telefonisch op 03 780 52 10, per mail op erfgoedcel@interwaas.be of per post op Erfgoedcel Waasland, Interwaas, Lamstraat 113, 9100 Sint-Niklaas.

BEVEREN

“De grootste held is hij
die meester is over zijn
verlangens.”

BHARTRIHARI

1 Fietstocht: "Heldenfietstocht"

Organisator: Pasar Beveren en Melsele in samenwerking met Hertogelijke Heemkundige Kring Het Land van Beveren, Rijksarchief Beveren, Gemeentelijke Basisschool Centrumschool Beveren, CC Ter Vesten, Archief de Bergeyck en Gemeentearchief Beveren

Vertretpunt: CC Ter Vesten, Gravenplein 2, 9120 Beveren

Je kan vrij vertrekken tussen 10 u en 15 u (laatste vertrekmoment)

T 0475 53 37 50

E dirkenann@skynet.be; roland.van.kemseke@telenet.be

W www.pasar.be/Beveren-Waas

Waar men fietst langs Beverse wegen, komt men wel eens een held tegen... Deze fietsroute is uitgestippeld in Groot-Beveren langs monumenten die refereren aan (lokale) helden. Niet alleen oorlogsgedenktekens en de *commonwealth* begraafplaats, maar ook het Tassijnskruis, Hof ter Welle, Cortewalle en het Rijksarchief worden aangedaan.

Infobrochure te verkrijgen van 10 u tot 15 u aan het startpunt van de fietstocht, CC Ter Vesten.

Tassijnskruis in Haasdonk
© Grafische Dienst Beveren

De activiteit is zeker geschikt als gezinsactiviteit! Samen op de fiets op zoek naar helden, wat kan er leuker zijn!

2 Fietstocht: "In het fietsspoor van de Polderheld"

Organisator: Erfgoedgemeenschap Doel & Polder in samenwerking met Pasar Beveren en Melsele

Vertretpunt: Gemeenschapshuis De Doolen, Engelsesteenweg 8, 9130 Doel

Je kan vrij vertrekken vanaf 10 u tot 18 u

T 0476 66 51 82

E info@egdp.be

W www.egdp.be

De fietstocht loopt langs Doel en de polders. Wie woonde of werkte in de polder moest zien te overleven in moeilijke omstandigheden. Onder meer de strijd tegen het water maakte van polderbewoners, -doorkruisers en arbeiders (zoals dijkbouwers) echte helden. In Doel openen het Hooghuis, de kerk en het klooster hun deuren voor deze historische helden: de zusters Franciscanessen, de jonggestorven pastoor Camerman, de dokter van fort Liefkenshoek, ...

Infobrochure te verkrijgen van 10 u tot 18 u in het startpunt van de fietstocht, het Gemeenschapshuis. Let op: na 18 u zijn de locaties op de route wel gesloten.

Strooien dorp
© Erfgoedgemeenschap Doel en Polder

Deze fietstocht is geschikt voor gezinnen met kinderen. Aan het haventje kan u gratis de veerboot naar Lillo nemen. Fietsen zijn kosteloos te verkrijgen in de kern-centrale van Doel.

③ Rondleiding: “Als helden eens vertelden...”

Organisator: Gidsenvereniging Beveren, Toeristische dienst Beveren, CC Ter Vesten en Gemeentearchief Beveren

Bezoekersadres: Fort Liefkenshoek, Ketenislaan 4 (havennummer 1974), 9130 Kallo 🚶

Gps-coördinaten: 51.300, 4.283

T 03 775 70 40 en 03 750 15 80

E stefanie.audenaert@beveren.be; toerisme@beveren.be

W www.beveren.be

De fortengidsen leiden het publiek rond op Liefkenshoek. Zij belichten de vele helden die het fort en de omgeving hebben gekend: de militairen van de Tachtigjarige Oorlog, de zusters die met gevaar voor eigen leven de zieken verzorgden tijdens de quarantaineperiode, maar ook de polderbewoners die een eeuwenlange strijd tegen het water leverden.

Bezoekerscentrum Fort Liefkenshoek
© Grafische Dienst Beveren

③ Spektakel: “Meet en greet met de forthelden”

Organisator: Dienst Toerisme Beveren in samenwerking met CC Ter Vesten en Gemeentearchief Beveren

Bezoekersadres: Fort Liefkenshoek, Ketenislaan 4 (havennummer 1974), 9130 Kallo 🚶

Gps-coördinaten: 51.300, 4.283

T 03 750 15 80

E stefanie.audenaert@beveren.be; toerisme@beveren.be

W www.beveren.be

Schud eens een echte held de hand! Tijdens het openingsweekend van het beleavingscentrum palmen de helden van Liefkenshoek het fort opnieuw in. Het publiek kan in levende lijve kennis maken met de eenarmige fortcommandant, de predikant, de molenaar die het dorp voorziet van meel en dus van levensbelang is, de vroedvrouw die in weer en wind soms 's nachts de Schelde over moet voor een bevalling, ... De bezoeker krijgt van hen persoonlijk te horen welke heldendaden zij voor het fort én het vaderland hebben gepresteerd. Dit spektakel vindt plaats tussen 14 u en 18 u.

Deze activiteit werd speciaal ontwikkeld voor gezinnen met kinderen. De helden van het fort Liefkenshoek komen tot leven en vertellen met veel bravoure over hun heldendaden en stoere acties!

“Het moge duidelijk zijn: helden zijn een bedreigde diersoort. Staat er ergens een verdwaald exemplaar op, dan richten honderd journalisten hun pijlen op de arme uitslover en is de boven het maaiveld uitgegroeide medemens een kopje kleiner gemaakt.”

*ALBERT VERLINDE, UIT: G. VAN DER HAM
(RED.), HELD, NIEUW AMSTERDAM, 2007, P. 147*

*Meet & greet met een fortheld
© Grafische Dienst Beveren*

④ Rondleiding: “Heldenbloed op Cortewalle”

Organisator: Organisator: Gidsenvereniging Beveren in samenwerking met CC Ter Vesten, Archief de Bergeyck, Hertogelijke Heemkundige Kring Het Land van Beveren, Gemeentearchief Beveren en Pasar Beveren en Melsele

Bezoekersadres: Kasteel Cortewalle, Zwarte Dreef 1, 9120 Beveren 📍

T 03 775 70 40

E stefanie.audenaert@beveren.be

W www.beveren.be/tervesten

Bidrentje Florimond de Brouchoven de Bergeyck © Archief de Bergeyck

Kastelen roepen vaak de sfeer op van ridders en veldslagen. Helaas diende Cortewalle nooit als decor voor het strijdtooneel. Toch kende het kasteel een aantal helden: bewoners die iets betekenden voor de gemeente of ver daar buiten, of mensen die zich hebben ingezet voor het kasteel op zich. De gidsen vertellen u er alles over tijdens een rondleiding langs de prachtige kasteelkamers.

④ Tentoonstelling: “De held van de dag. Kleine en grote helden uit Groot-Beveren.”

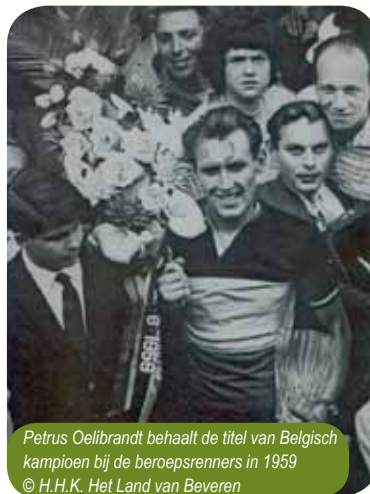
Organisator: Heemkundige Kring Het Land van Beveren in samenwerking met CC Ter Vesten, Archief de Bergeyck, Gemeentearchief Beveren en Pasar Beveren en Melsele

Bezoekersadres: Kasteel Cortewalle, Zwarte Dreef 1, 9120 Beveren 📍

T 03 775 70 40

E info@landvanbeveren.be

W www.landvanbeveren.be

Petrus Oelibrandt behaalt de titel van Belgisch kampioen bij de beroepsrenners in 1959 © H.H.K. Het Land van Beveren

Iedereen heeft recht op zijn “15 minutes of fame”. Het Land van Beveren toont in zijn seizoenstentoonstelling beeldmateriaal over gewone mensen

die even een – lokale – held zijn geweest omwille van een uitzonderlijke prestatie. Wie kent ze niet: de eigenaar van de snelste duif, de lokale wielrenner die op een superdag een grote koers wint, de kweker van de grootste pompoen... Ze stonden in de krant, kwamen even op tv, ... maar zijn ondertussen misschien alweer vergeten. De H.H.K. Het Land van Beveren deed een oproep naar beeldmateriaal over deze lokale en vluchtige “helden”. Het resultaat van de oproep wordt getoond in deze overzichtstentoonstelling.

④ **Tentoonstelling:** “Voor fort en vaderland. De helden van Fort Liefkenshoek”

Organisator: Gemeentelijke Basisschool Centrumschool Beveren in samenwerking met CC Ter Vesten, Archief de Bergeyck, Gemeentearchief Beveren, Pasar Beveren en Melsele

Bezoekersadres: Kasteel Cortewalle, Zwarte Dreef 1, 9120 Beveren

T 03 775 70 40

E stefanie.audenaert@beveren.be

In Fort Liefkenshoek opent een beleevingscentrum de deuren! De leerlingen van het vierde leerjaar van de Centrumschool lieten zich inspireren door de helden van het fort: militairen, geestelijken, maar ook gewone burgers die er in moeilijke en vijandige omstandigheden samenleefden.

Stuk voor stuk authentieke verhalen over fortbewoners die het begrip held elk op hun eigen manier invullen.

Het vierde leerjaar van de Centrumschool Beveren © Centrumschool Beveren

Omdat in Fort Liefkenshoek het beleevingscentrum opent (voor 6 tot 14-jarigen) besloten de twee vierde leerjaren van GBS Centrumschool zich toe te leggen op de helden van het fort. Liefkenshoek en zijn tweelingsfort Lillo waren in de 17e en 18e eeuw een Staatse en protestantse enclave in vijandig Spaans en katholiek gebied. Beide forten hadden dorpsgemeenschappen die sterk op elkaar waren aangewezen. Militairen, geestelijken en avontuurlijke burgers woonden samen op een kleine oppervlakte. Zij waren de ‘helden van het fort’. De leerlingen zetten hun bijzondere leven en daden in de kijker. Een ludieke tentoonstelling van kinderen voor kinderen en hun familie.

⑤ **Tentoonstelling:** “De vele gezichten van helden”

Organisator: Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de provinciën, Rijksarchief Beveren in samenwerking met Pasar Beveren en Melsele

Bezoekersadres: Kruibekesteeweg 39 bus 1 - 9120 Beveren

T 03 750 29 77

E rijksarchief.beveren@arch.be

Deze gelegenheidstentoonstelling met uitzonderlijk archiefmateriaal focust op de grote diversiteit aan helden (politieke, militaire, economische, culturele helden...) en hun schriftelijke neerslag. Het grootste archiefdepot van Vlaanderen herbergt heel wat stukken over helden. Niet alleen over de “klassieke” held, maar ook over mensen die op hun eigen manier in hun domein (literatuur, bedrijfsleven, ...) iets hebben verwezenlijkt en zo hun stempel hebben gedrukt. Zij verdienen het om even uit de archiefdozen te worden gehaald. Minstens even belangrijk voor de heldencultus is de collectieve beeldvorming rond helden. Ook hier besteedt het Rijksarchief aandacht aan.

Strip- en romanheld Jan Zonder Vrees met op de achtergrond de eremedaillon die Boelwerkwerknemers voor 40 jaar trouwe dienst ontvingen © Rijksarchief Beveren

KRUIBEKE

6 Tentoonstelling: “Mercator en de geschiedenis van de cartografie.”

Organisator: Heemkundige Kring Wissekerke in samenwerking met Gemeentebestuur Kruibeke

Bezoekersadres: Heemmuseum Wissekerke, Kruibekestraat 2, 9150 Kruibeke

T 03 774 16 09

E info@wissekerke.be

W www.wissekerke.be, www.mercator2012.be

Mercators werk, de revolutionaire Mercatorprojectie, spreekt tot op de dag van vandaag tot de verbeelding. In 2012 is het 500 jaar geleden dat Gerard De Cremer in Rupelmonde geboren werd. Hij latiniseerde zijn naam later tot Mercator en voegde er Rupelmundanus aan toe, trots verwijzend naar zijn geboorteplaats. De gemeente Kruibeke kan deze Erfgoeddag niet voorbij laten gaan zonder haar plaatselijke held in de kijker te zetten. Een authentieke Mercatoratlas uit 1613 en tientallen originele kaarten van de beroemde cartograaf en zijn tijdgenoten vormen de pronkstukken van de tentoonstelling.

Kinderen kunnen deze held van de wetenschap leren kennen! Laat je inwijden in de kalligrafie en het Italische schrift. Vergeet ook niet je stem uit te brengen voor de beste aardglobe want ook de leerlingen van het vijfde leerjaar stellen hun werk, geïnspireerd op Mercator, tentoon.

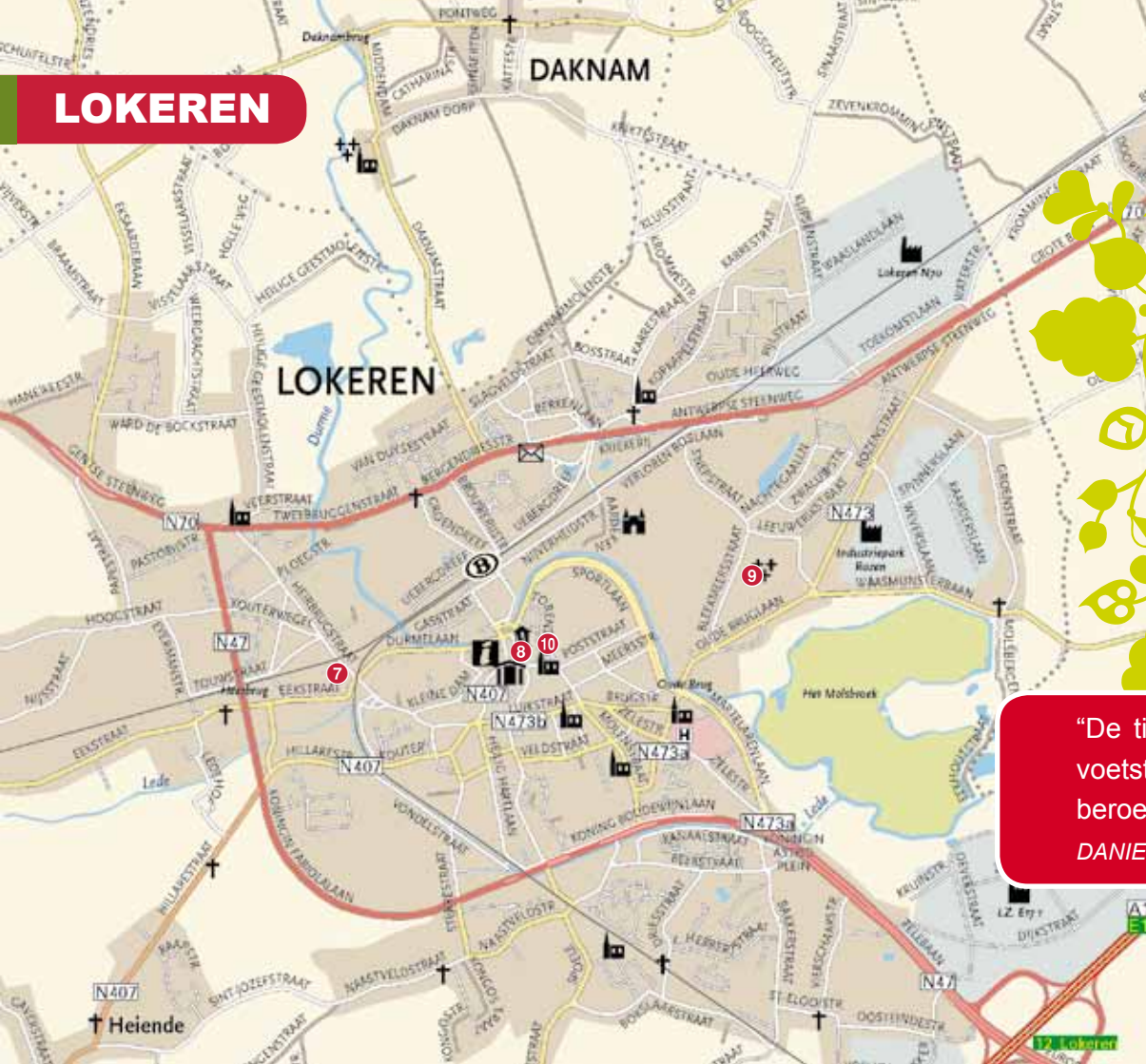
“Elk tijdperk heeft duizenden helden
die in geen enkel geschiedenisboek
staan vermeld.”

OTTO WEISS (DUITS-JOODS SCHRIJVER
EN DICHTER, 1898-1944)

© Marcel De Jonghe

LOKEREN

“De tijd zet helden op een voetstuk, maar ontroont beroemdheden.”

DANIEL J. BOORSTIN

7 Concert: "Muzikale Helden"

Organisator: Stadsarchief Lokeren in samenwerking met Heirbrugmolen Lokeren

Bezoekersadres: Heirbrugmolen, Heirbrugstraat 164, 9160 Lokeren

T 09 340 50 61

E stadsarchief@lokeren.be

W www.lokeren.be

Willy De Decker - organist, pianist en orgelist uit Hamme - verzorgt op de site van de Heirbrugmolen een concert waarbij hij muziek speelt van zijn helden uit diverse muzikale genres. De muzikant speelt de favoriete composities van zijn geliefkoosde componisten, zowel uit de klassieke als uit de meer populaire muziek, en geeft daarover toelichting aan het publiek.

Doorlopend tussen 14 u en 17 u.

"Een held is een gewone sterveling
die de kracht vindt om te volharden,
ondanks onoverkoombare tegen-
slagen."

CHRISTOPHER REEVE

Lokers muziekensemble rond 1914, © Stadsarchief Lokeren

8 Lezing: “Julius Pée en zijn held Multatuli”

Organisator: Stadsarchief Lokeren in samenwerking met Stedelijke Openbare Bibliotheek Lokeren

Bezoekersadres: Stedelijke Openbare Bibliotheek, Kerkplein 3, 9160 Lokeren 📍

T 09 340 50 61

E stadsarchief@lokeren.be

W www.lokeren.be

De vrijzinnige flamingant en publicist Julius Pée (1851-1951), die van 1931 tot zijn overlijden in Lokeren woonde, was in Vlaanderen dé grote promotor van de gerenommeerde Nederlandse auteur Multatuli (1820-1887), over wie hij heel wat publiceerde. Philip Vermoortel, hoogleraar aan de Universiteit/Hogeschool Brussel en Multatulikenner bij uitstek, houdt een causerie over Julius Pée en zijn “held” Multatuli. De lezing vindt plaats van 10 u 30 tot 12 u.

Multatuli (rond 1875)
© Multatuli Museum Amsterdam

Julius Pée (rond 1930)
© AMVC-Letterenhuis Antwerpen)

9 Rondleiding: “Heldengraven”

Organisator: Stadsarchief Lokeren in samenwerking met Dienst Burgerlijke Stand & Bevolking van de Stad Lokeren

Bezoekersadres: Centrale Stedelijke Begraafplaats Lokeren, Bleekmeersstraat 53, 9160 Lokeren 📍

T 09 340 50 61

E stadsarchief@lokeren.be

W www.lokeren.be

De Antwerpse kunsthistorica Anne-Mie Havermans verzorgt twee rondleidingen met bijzondere aandacht voor graven en grafmonumenten van “helden”, d.w.z. personen die in oorlogs- of andere problematische omstandigheden blijf gaven van moed en durf of van mensen die zich op de een of andere manier verdienstelijk maakten voor de samenleving of die een inspirerend voorbeeld waren voor de gemeenschap. Rondleidingen om 10 u 30 en om 14 u (vertrek aan de ingang van de begraafplaats in de Bleekmeersstraat).

19de-eeuwse grafmonumenten op de Centrale Stedelijke Begraafplaats Lokeren (Oude Bruglaan-Bleekmeersstraat)
© Stadsarchief Lokeren

10 Minitentoonstelling: "Gewone Helden"

Organisator: Stadsarchief Lokeren

Bezoekersadres: Stadsarchief Lokeren, Torenstraat 1A, Lokeren

T 09 340 50 61

E stadsarchief@lokeren.be

W www.lokeren.be

In navolging van het concept "history from below", dat de Britse historicus Edward Palmer Thompson (1914-1993) in 1966 lanceerde en dat in de jaren 1980 onder andere navolging kreeg in de televisiereeks "De geschiedenis van de kleine man" van de toenmalige BRT, keren wij het thema "Helden" van deze Erfgoeddag gewoon om: elke mens kan op zijn of haar manier en op het één of andere domein een "held" zijn. Vandaar dat in deze minitentoonstelling in het Stadsarchief een hele serie foto's wordt getoond van gewone, veelal anonieme Lokeraars. Geopend van 13 u 30 tot 17 u 30.

"Als leeuwen konden spreken, zouden jagers nooit als helden worden gezien."

Anonieme Lokerse jongeman rond 1910,
© Stadsarchief Lokeren

SINT-GILLIS-WAAS

“Een held is niet moediger
dan een ander, hij is alleen
vijf minuten langer moedig.”

RALPH WALDO EMERSON

11 Tentoonstelling: "Beroemd of vergeten? Helden uit de geschiedenis van Sint-Gillis-Waas"

Organisator: Heemkundige Kring De Kluize in samenwerking met Gemeentearchief Sint-Gillis-Waas

Bezoekersadres: Museum Oud-Vredegerecht, Kerkstraat 21, 9170 Sint-Gillis-Waas

T 03 770 76 36

E heemkunde@dekluize.be

W www.dekluize.be

Historische figuren zoals de zaligverklarde Broeder Isidoor, eeuweling Vital Coppens en de wielersbroers De Loor leven voort in het lokale geheugen. Er werden monumenten bewaard, kunstwerken opgericht of straatnamen gekozen om hun herinnering levend te houden. Daarnaast zijn er heel wat verdienstelijke personen uit het lokale verleden uit beeld verdwenen. Vele helden die kinderen van de verdrinkingsdood redden of dorpsrampen voorkwamen zijn eveneens vergeten. Deze expo zet de vergeten én de beroemde helden in de bloemetjes.

De tentoonstelling kan nog worden bezocht tot 9 september 2012.

Portret van brandweercommandant en
verzetsheld Georges Boodts
© Gemeentearchief Sint-Gillis-Waas

12 Tentoonstelling: "Helden uit Sint-Pauwels"

Organisator: Heemkundige Kring De Kluize

Bezoekersadres: Museum Oud-Gemeentehuis, Dries 19,
9170 Sint-Gillis-Waas

T 03 770 76 36

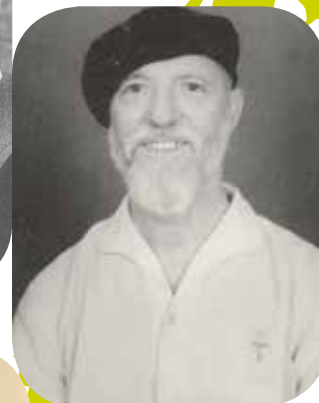
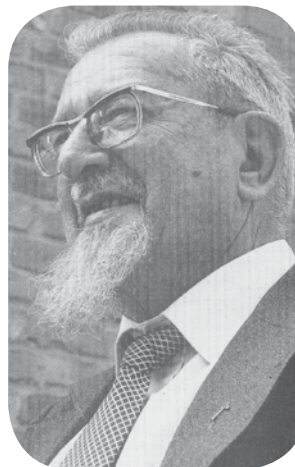
E heemkunde@dekluize.be

W www.dekluize.be

De tentoonstelling focust op drie religieuzen die voor een leven als missionaris kozen. Deze missionarissen worden als helden beschouwd omdat ze zich belangeloos inzetten voor hun medemens. Het gaat om scheutist Karel De Wilde, jezuïet Ghisleen van Doorselaer en minderbroeder-franciscaan Edmond Vercruyssen. Hun werk, leven en omgeving worden belicht aan de hand van foto's, brieven, publicaties en een stamboom. De tentoonstelling kan nog worden bezocht tot 11 september 2012.

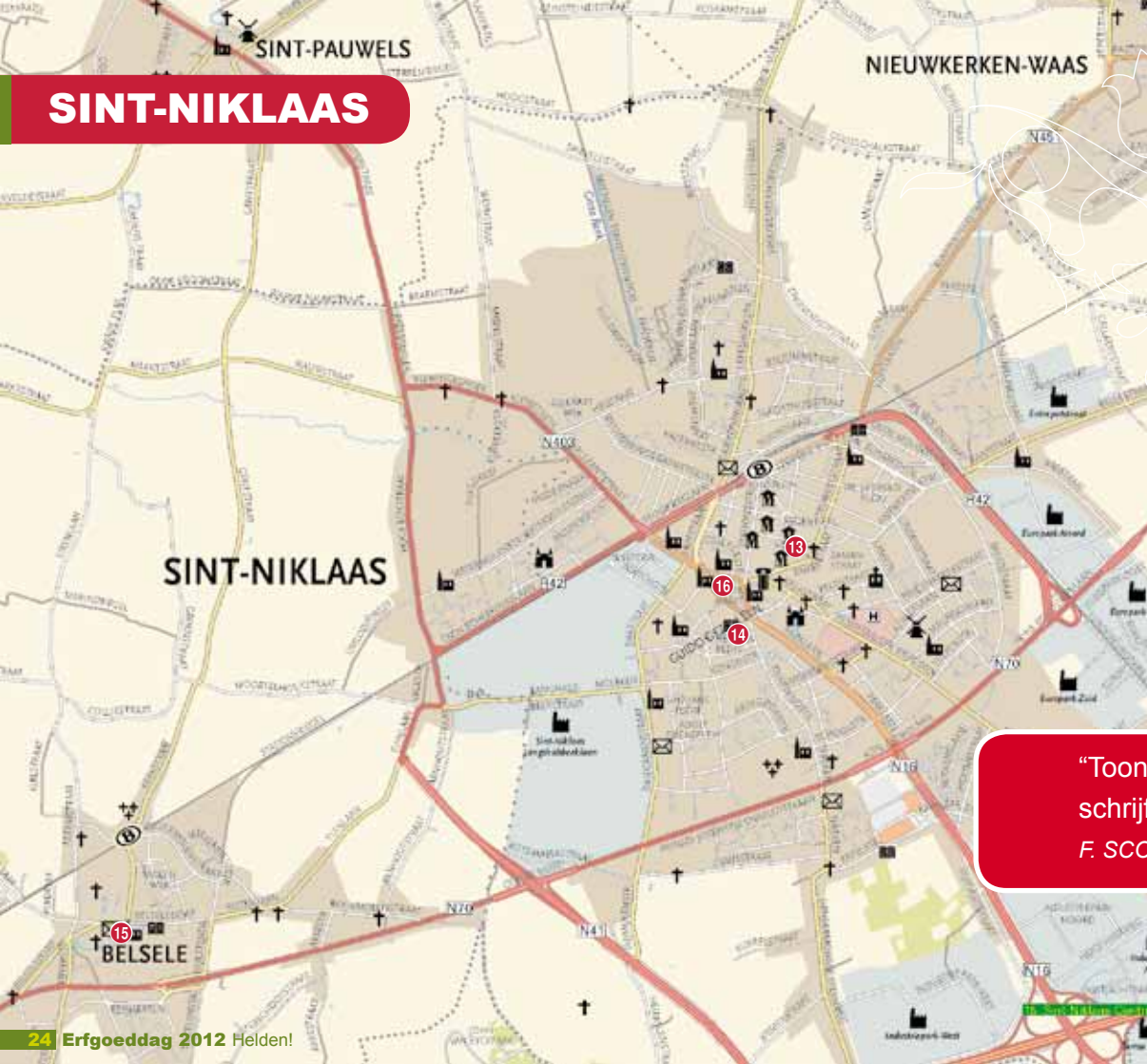
"We zijn allemaal helden als
je ons op het juiste moment
te pakken krijgt."

DAVID WEBB PEOPLES

Collage van drie helden uit Sint-Pauwels
Karel De Wilde, Ghisleen Van Doorselaer
en Edmond Vercruyssen
© Heemkundige Kring De Kluize

SINT-NIKLAAS

“Toon me een held en ik
schrijf je een tragedie.”

F. SCOTT FITZGERALD

13 Demonstratie: “Het Leege Land : landmeten en kaarten maken zoals in de 16de eeuw”

Organisator: Stedelijke Musea Sint-Niklaas - SteM

Bezoekersadres: Stedelijke Musea Sint-Niklaas - SteM, Zwijgershoek 14,
9100 Sint-Niklaas

T 03 760 37 50

E stedelijke.musea@sint-niklaas.be

W www.mercatordigitaal.be

Mercator kreeg een opleiding tot landmeter vooraleer hij zich op globes stortte. Maar hoe deed men dat in de 16de eeuw? Hoe maakte men zijn meetinstrumenten en hoe maakte men een kaart? Zonder een computer! De re-enactmentorganisatie “Het Leege Land” zorgt ervoor dat we als het ware Mercator in levende lijve aan het werk zien. Deze demo sluit netjes aan bij de tentoonstelling “Mercator digitaal” (zie hierna) die nog tot en met 26 augustus te zien is in het Stedelijk Museum van Sint-Niklaas. Doorlopend tussen 10 u en 18 u.

Fotograaf Stefaan Van Hul
© SteM

13 Tentoonstelling: "Mercator Digitaal"

Organisator: Stedelijke Musea Sint-Niklaas - SteM

Bezoekersadres: Stedelijke Musea Sint-Niklaas - SteM, Zwijgershoek 14, 9100 Sint-Niklaas 📍

T 03 760 37 50

E stedelijke.musea@sint-niklaas.be

W www.mercatordigitaal.be

Gerard Mercator is of moet een held zijn voor iedereen die met cartografie en navigatie bezig is, actief én passief. Ons wereldbeeld is door hem sinds de 16de eeuw bepaald. Ook moderne digitale navigatiehulpmiddelen gebruiken de projectie-techniek van Mercator. Welke andere Vlaming kan dat zeggen? In 2012 wordt zijn 500ste geboortjaar herdacht met een tentoonstelling die zijn oeuvre bundelt. Doorlopend open tussen 10 u en 18 u.

www.mercator2012.be

13 Theatervoorstelling: "Gerards dagboek"

Organisator: Stedelijke Musea Sint-Niklaas - SteM

Bezoekersadres: Stedelijke Musea Sint-Niklaas - SteM, Zwijgershoek 14, 9100 Sint-Niklaas 📍

T 03 760 37 50

E stedelijke.musea@sint-niklaas.be

W www.mercatordigitaal.be

Iedereen kijkt altijd alleen maar naar de man en de figuur Mercator. De vrouw achter de man is evenwel nauwelijks zichtbaar. De Leuvense jaren van de biografie van Mercator worden verteld door zijn vrouw, met enkele "vrouwelijke" bedenkingen rond hoogte- en laagtepunten in deze periode van zijn leven : studeren, globes maken én (onterecht?) beschuldigd worden van ketterse gedachten vooraleer de wijk te nemen naar het buitenland. Is zij niet een even grote Held als haar echtgenoot? Marcella Piessens brengt de monoloog "Gerards dagboek". Deze monoloog is speciaal door haar gemaakt n.a.v. de tentoonstelling "Mercator digitaal". Marcella Piessens speelt de rol van de eerste vrouw van Mercator nl. Barbara Schellekens. Via Barbara leren we de "mens" Gerard Mercator achter al zijn kaarten, globes en wetenschappelijke instrumenten kennen. Het wel en wee van een cartograaf in de woelige 16de eeuw. Opvoering om 15u15. Reservatie nodig via stedelijke.musea@sint-niklaas.be.

13 Workshop: “Kinderspelen uit de 16de eeuw”

Organisator: Stedelijke Musea Sint-Niklaas - SteM

Bezoekersadres: Stedelijke Musea Sint-Niklaas - SteM, Zwijgershoek 14, 9100 Sint-Niklaas

T 03 760 37 50

E stedelijke.musea@sint-niklaas.be

W www.mercatordigitaal.be

Het schilderij “De kinderspelen” van Pieter Brueghel, een 16de-eeuwse tijdgenoot van Mercator, toont spelletjes die ook Mercator als jongen kan gespeeld hebben. Speciaal voor kinderen werden speelkoffers gemaakt. Welke spelletjes speelden kinderen in de tijd van Gerard Mercator? Zijn ze zo verschillend als de spelletjes van vandaag? Hoe leefden kinderen in de 16de eeuw? Wat heeft die Gerard allemaal gedaan in die tijd? Op al deze vragen krijgen kinderen een antwoord met de speciaal voor de tentoonstelling “Mercator digitaal” ontworpen speelkoffers. Zij kunnen zo spelen ontdekken uit de tijd van Mercator en Brueghel. Zij krijgen ook leuke weetjes mee rond kaarten maken, schrijven met een ganzenveer en zo veel meer...

Doorlopend open tussen 10 u en 18 u.

13 Multimedia-presentatie: “Inventaris van de gesneuvelden van WO I in het Land van Waas”

Organisator: Familiekunde Vlaanderen regio Land van Waas

Bezoekersadres: SteM, Piet Elshoutzaal, Zwijgershoek 14, 9100 Sint-Niklaas

T 03 776 88 34

E secretariaat@familiekunde-landvanwaas.be

W www.familiekunde-landvanwaas.be

Op onze dorpspleinen passeren wij dagelijks gedenktekens die ons herinneren aan de waanzin en de gruwel van WO I, waar intrieste verhalen van onze dierbare gesneuvelden achter schuilgaan. Bij wijze van eerbetoon aan de slachtoffers en hun families worden deze gesneuvelde helden in de kijker gezet.

Doorlopend open tussen 11 u en 17 u.

DE GENDT Franciscus Carolus

Soldaat, 2e klas, 8e linie

Geboren Bazel 27-07-1887

Zoon van David en Troch Clara x Kruike 18-01-1882

Gehuwd met Verlent Elisa Maria x Bazel 08-12-1918

Begraven (14-18) Harpstedt (D)

Begraven (heden) Leopoldsborg, B.M.B. C-008

Daalstraat Bazel

Fabriekwerker

Monument Bazel

Fiche van een gesneuvelde uit WO I

© Rositta Van Havere, Familiekunde Vlaanderen regio Land van Waas

13 Tentoonstelling: "Militaria uit WO I"

Organisator: Familiekunde Vlaanderen regio Land van Waas

Bezoekersadres: SteM, Piet Elshoutzaal, Zwijgershoek 14, 9100 Sint-Niklaas 🚶

T 03 776 88 34

E secretariaat@familiekunde-landvanwaas.be

W www.familiekunde-landvanwaas.be

In deze originele tentoonstelling worden de unieke collecties van de verzamelaars Dimitri Van Laere en Frankie Van Rossem getoond. De tentoonstelling belicht zowat alle aspecten van het leven van de soldaten tijdens de Eerste Wereldoorlog. Aan de hand van tal van objecten en authentiek materiaal wordt duidelijk hoe de soldaten WO I beleefden. Deze helden staan centraal tijdens deze tentoonstelling. Doorlopend open tussen 11 u en 17 u.

Uniform en voorwerpen van een Belgisch Soldaat anno 1917
© Verzamelingen Dimitri Van Laere en Frankie Van Rossem

14 Publicatie: "Tjen Pauwels: De Pauluszonen"

Organisator: De Bib in samenwerking met Stadsarchief Sint-Niklaas en Bibliotheeca Wasiana

Bezoekersadres: de Bib, Hendrik Heymanplein 3, 9100 Sint-Niklaas 🚶

T 03 760 47 60

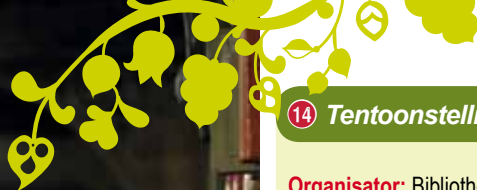
E bibliotheek@sint-niklaas.be

W <http://bib.sint-niklaas.be>

"De Pauluszonen" is een familiekroniek van Tjen Pauwels. Het verhaal is een compilatie van beschreven geschiedkundige en heemkundige feiten. De lacunes in de geschiedenis worden ingevuld met het fictieve verhaal van een alter ego. Deze familiekroniek wordt hierdoor niet alleen een familiegeschiedenis, maar ook een docufictie over de kleine helden van miserie en hun soms uitzichtloze bestaan. Een familiegeschiedenis waarin armoede de opeenvolgende generaties teistert, maar waardoor de familieleden "helden" worden van de miserie, zoals de auteur het zelf omschrijft. Na generaties armoede en heldendaden om te overleven is Tjen Pauwels erin geslaagd het verleden in hedendaagse taal te beschrijven. Start: 16 u (duurt tot 17 u).

Drie Pauluszonen: Ward, Staf en Amedé Pauwels
© Collectie Tjen Pauwels

14 Tentoonstelling: "Erfgoedbibliotheek"

Organisator: Bibliotheeca Wasiana in samenwerking met Stadsarchief Sint-Niklaas en de Bib

Bezoekersadres: de Bib, Hendrik Heymanplein 3, 9100 Sint-Niklaas

T 03 760 47 60

E bibliotheeca.wasiana@sint-niklaas.be

W <http://bib.sint-niklaas.be>

De tentoonstelling "Erfgoedbibliotheek" is samengesteld door de Vlaamse Erfgoedbibliotheek. Bibliotheeca Wasiana was één van de partners die haar collecties openbaarde aan fotograaf Stefaan Tavernier. In deze fototentoonstelling kan u de erfgoedmedewerkers of "erfgoedhelden" aan het werk zien. De tentoonstelling wordt uitgebreid met foto's en documenten uit de eigen collecties. De tentoonstelling is ook na de Erfgoeddag nog te bezoeken tot en met 20 mei, doorlopend tijdens de openingsuren van de bibliotheek (di.-vrij. 10 u tot 19 u & za.-zo. 9 u 30 tot 12 u 30).

14 Rondleiding in de collecties van de Bib, Stadsarchief en Bibliotheeca Wasiana

Herhaling wegens het eerdere grote succes: rondleidingen in de ondergrondse depots van de Bib, het Stadsarchief en Bibliotheeca Wasiana.

Waar? de Bib, Hendrik Heymanplein 3, 9100 Sint-Niklaas

Wanneer? Vertrek om 14 u 30 en 15 u (duur ca. 60 min.). Reservatie niet nodig. Extra wandeling mogelijk, afhankelijk van het aantal bezoekers.

Contact: Bibliotheeca Wasiana, 03 760 47 60/65, bibliotheeca.wasiana@sint-niklaas.be

Rondleiding in de depots
Fotograaf Stefaan Tavernier
© Vlaamse Erfgoedbibliotheek

Magazijnier Erfgoedbibliotheek Antwerpen
Fotograaf Stefaan Tavernier
© Vlaamse Erfgoedbibliotheek

14 **Tentoonstelling:** "Hector Fleischman(n): een vergeten Sint-Niklase held"

Organisator: Stadsarchief Sint-Niklaas in samenwerking met Bibliotheeca Wasiana en de Bib

Bezoekersadres: de Bib, Hendrik Heymanplein 3, 9100 Sint-Niklaas

T 03 760 47 60

E archief@sint-niklaas.be

W <http://bib.sint-niklaas.be>

Hector Fleischman(n) is in 1882 in Sint-Niklaas geboren als zoon van een Waalse vader met Duitse wortels en een Sint-Niklase moeder. Hij ontpopt zich tot veelschrijver met een grote belangstelling voor de periode van de Franse Revolutie en Napoleon Bonaparte. In Franstalige gebieden geniet hij nog steeds een vrij grote literaire bekendheid. Deze tentoonstelling geeft een overzicht van zijn leven en werk. De tentoonstelling is ook na de Erfgoeddag nog te bezoeken tot en met 20 mei, doorlopend tijdens de openingsuren van de bibliotheek (di.-vrij. 10 u tot 19 u & za.-zo. 9 u tot 12 u 30).

Portret van Hector Fleischman(n) uit het programmaboekje van zijn toneelvoorstelling "La sonate à Kreutzer" die in première ging in het stedelijk theater van Brussel op 18 oktober 1913.

© Collectie Willy Descy, Gesves

14 **Wandeling:** "Reynaert- en Uilenspiegelwandel- ling Vos en Uil"

Organisator: Reynaertgenootschap

Bezoekersadres: de Bib, Hendrik Heymanplein 3, 9100 Sint-Niklaas

T 03 760 47 60

E info@reynaertgenootschap.be

W www.reynaertgenootschap.be

De Sint-Niklase binnenstad werd in de voorbije jaren verfraaid met twee Uilenspiegelbeelden (Grote Markt en Parklaan). Een gelegenheid om deze held in de kijker te zetten. Wie Uilenspiegel zegt, denkt aan wellicht ook zijn kompaan Reynaert. Wat hebben Tijl en Reyn met elkaar te maken, in de literatuur en in de beeldende kunsten? Het Reynaertgenootschap loodst u langs bekende en minder bekende kunstwerken (o.a. Albert Poels, Mark

Makken, Karel Aubroeck, Hilde Metz en Albert De Smedt), meer bepaald binnen de thematiek van de (anti)helden Reynaert de Vos en Tijl Uilenspiegel. De korte wandeling situeert zich tussen de Bib, de Grote Markt en het stadspark (Romain De Vidtpark).

Start om 14 u 30, duur ca. 75 min.

Vertrekpunt: de Bib

(reservatie gewenst via info@reynaertgenootschap.be of 03 777 90 15)

Reynaert- en Uilenspiegelwandeling

© Collectie Rik Van Daele

15 **Wandeling:** “Maak kennis met Belsele en zijn helden”

Organisator: Pasar, Afdeling Belsele

Vertrekpunt: Dorpsplein Belsele, aan de Reinaertbank, 9111 Belsele

T 03 772 43 06

E gustaaf.lerno@base.be

W www.pasar.be

Deze begeleide wandeling leert ons alles over het leven van bekende en minder bekende helden. Er wordt stilgestaan bij oude en spannende verhalen over (fictieve?) helden zoals Reynaert en de mysterieuze Klokkenlapper. Dit staat in schril contrast tot de gesneuvelden uit de beide Wereldoorlogen, wiens namen we eveneens terugvinden in het straatbeeld. Ook bij de daden van deze échte helden wordt stilgestaan.

Start van de wandeling om 13 u 30. Reservering nodig op 03 772 43 06 of op gustaaf.lerno@base.be.

De Klokkenlapper te Belsele
Fotograaf Gustaaf Lerno © Gustaaf Lerno

16 **Wandeling:** “Nicolaas, Philippus, Hiëronymus...e gli altri”

Organisator: Sintur9100Pasar in samenwerking met ANFITEATRO, amici della cultura italiana en Herman Cole

Startpunt: Stadhuis, Grote Markt 1, 9100 Sint-Niklaas

T 03 760 91 49

E patrimonio22apr12@gmail.com

W www.sint-niklaas.be

Helden in hun tijd, hun volgelingen en helden van onze tijd. Dat geldt voor de heiligen-met-Italiaanse-wortels op onze zwerftocht “in een geur van heiligheid”. Wat delen Nicolaas, Philippus Neri, Don Bosco, Carolus Borromeüs en Hiëronymus Emiliani in godsnaam met de stad? Maak een ongebruikelijke wandeling, proef van oude foto's en luisterrijke verhalen en spoel door met een glas Italiaanse wijn. Liedjes uit de traditie, objecten uit een kerkelijke schatkamer, antieke foto's in hun papieren of e-versie, grote en kleine standbeelden en gedenkplaten komen allemaal aan bod. Onderweg worden verhalen over gebouwen, personages en de band ertussen verteld.

Wandelbabbel 1 vertrekt om 10 u 30, wandelbabbel 2 om 14 u. Maximum 25 deelnemers per tocht, vooraf inschrijven is noodzakelijk op patrimonio22apr12@gmail.com.

Detail kazuifel Philippus Neri
© Kerkbestuur Sint-Nicolaas, Fons De Groot

STEKENE

17 Tentoonstelling: "Waar klaprozen bloeien"

Organisator: Heemkundige Kring d'Euzie

Bezoekersadres: Museum Oud-Station, Spoorwegwegel 1,
9190 Stekene 🚗

T 03 779 79 62

E john.buyse@pandora.be

W www.deuzie.be

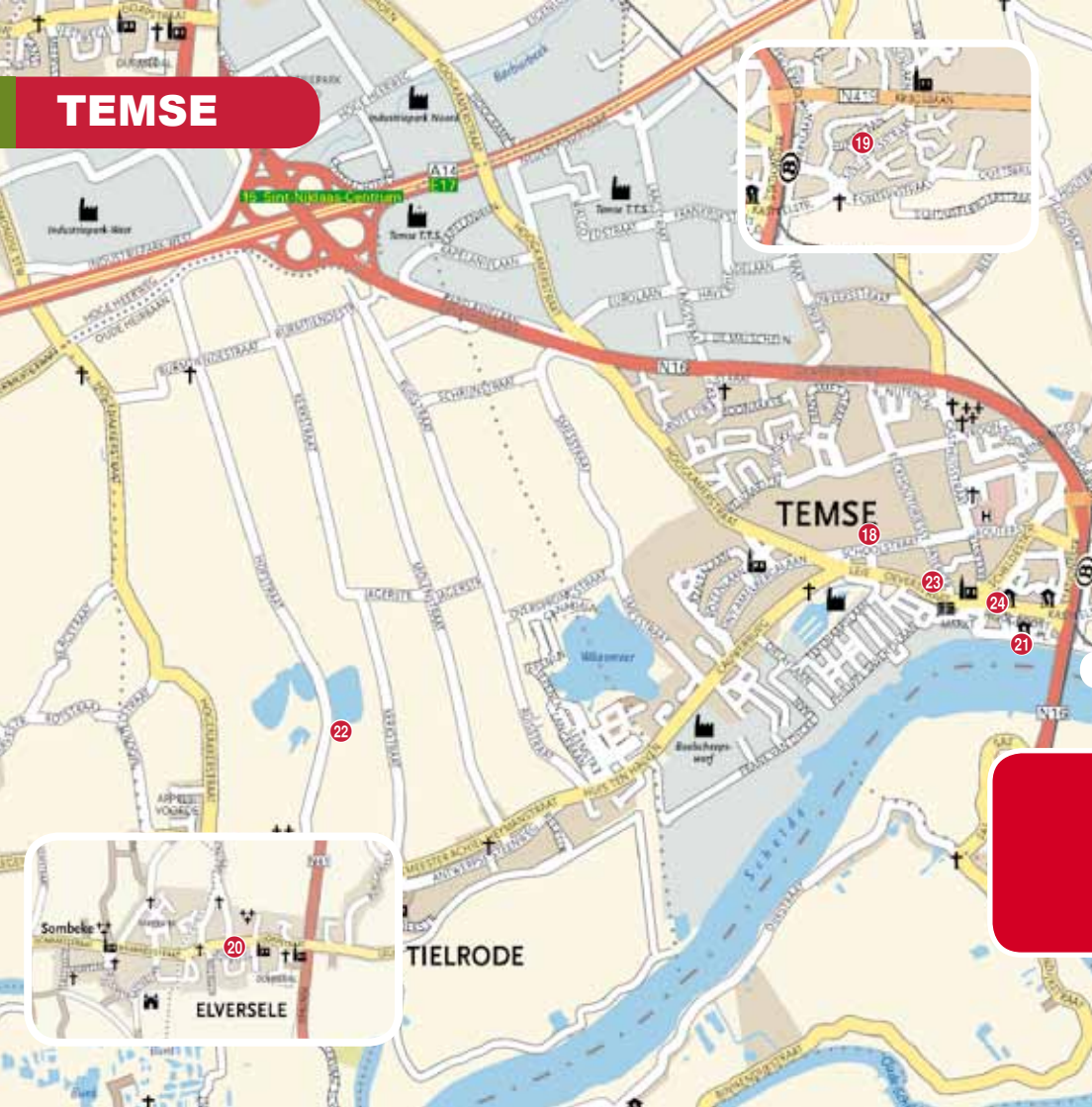
Dit is een zoektocht naar gesneuvelde soldaten van de Grote Oorlog uit Stekene. Op onze oorlogsmonumenten staan de namen van 49 gesneuvelden. Met diegenen die hier geboren zijn, maar in 1914 elders woonden, komen we aan 78 doden. Er zijn talrijke gegevens over deze soldaten die "stierven voor België". We tonen een selectie van memorabilia. Hulp van het publiek om deze aan te vullen is welkom!

Los van de speciale Erfgoeddagactiviteit is de vaste collectie gratis te bezoeken. Er vindt ook nog een tweede tentoonstelling plaats: "*Opgepast! Renners in aantocht – Wielrennen en Wielrenners in Stekene sinds 1895*". Doorlopend open tussen 10 u en 18 u.

Kemzeke, oorlogsmonument en Gedenkplaat, gemeentehuis Stekene.
Fotograaf John Buyse © Heemkundige Kring d'Euzie

TEMSE

“Men dacht dat ze helden
waren, maar ze waren te
laf om te vluchten.”

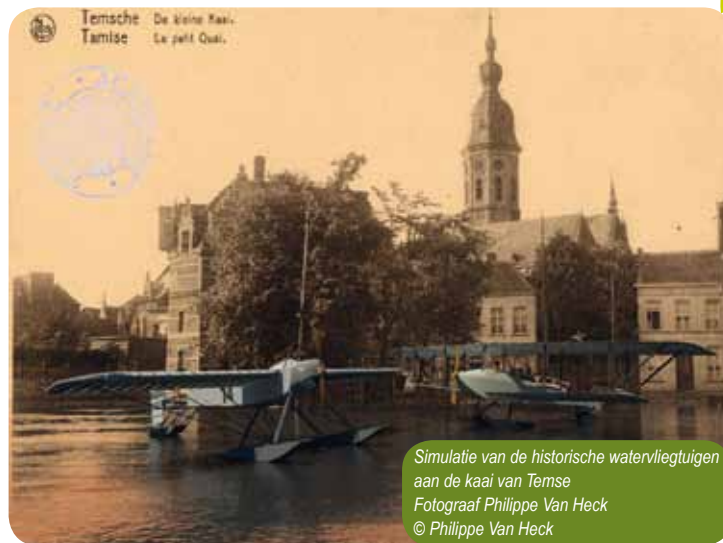
THOMAS FULLER

“Ik vertrouw alleen maar
heldendaden die zonder
publiek verricht worden.”

DIMITRI FRENKEL FRANK

Artistieke interpretatie van de Vliegweek
© Atelier D.A.A.T. Academie Temse

Simulatie van de historische watervliegtuigen
aan de kaai van Temse
Fotograaf Philippe Van Heck
© Philippe Van Heck

18 Tentoonstelling: "Helden van de vliegweek"

Organisator: Academie en Vaktekenschool van Temse

Bezoekersadres: Galerij Philippus Nijs, Schoolstraat 15, 9140 Temse 📍

T 03 771 10 03

E gino.dobbelaer@skynet.be

W www.academietemse.be

Tijdens de tentoonstelling over de internationale Vliegweek van 1912 in Temse, maak je kennis met uniek foto- en archiefmateriaal over de helden van toen: de piloten. Zij kwamen uit heel Europa om hun vliegkunsten te tonen. Tegelijk kan je kunstwerken bekijken in diverse technieken (getekend, geschilderd, glas, textiel, foto's...) die de portretten van de piloten op een hedendaagse manier geïnterpreteerd hebben. De vliegweek van 1912 was een internationale en toen spectaculair nieuwe activiteit, omdat de meeste mensen nog nooit een vliegtuig van nabij hadden gezien. De tentoonstelling is doorlopend open tussen 10 u en 18 u én toegankelijk op zaterdag 21 april van 10 u tot 17 u.

19 Tentoonstelling: "Gewonnen strijd, verloren leven"

Organisator: Davidsfonds Temse in samenwerking met Beheerraad Gemeentemuseum en OVVT (Overlegcomité Vlaamse Verenigingen Temse)

Bezoekersadres: Huize De Wal, Sint-Jorisstraat 67, 9140 Temse 📍

T 03 771 50 71

E cultuurbeleid@temse.be

W www.temse.be

Maak kennis met de Tensenaren die tijdens WO I werden opgeroepen om aan het front te strijden en daar sneuvelen. Aan de hand van de publicatie "Temsche ter nagedachtenis" van Clemens de Landtsheer (1920), wordt een beeld geschetst van deze lokale helden. Dit beeld wordt aangevuld met foto's en archiefdocumenten. De informatie wordt gekaderd binnen de toenmalige militaire context. De gesneuvelen die streden voor België in WO I zijn de helden van deze tentoonstelling. Maar hierbij worden ook de overlevenden, vuurkruisers en andere vrijwilligers niet vergeten. De tentoonstelling is doorlopend open tussen 10 u en 18 u.

Gesneuvelde Leo De Nayer zoals gepubliceerd in het boek "Temse, ter nagedachtenis zijner duurzame doden - oorlog 1914-1918".

Uitgever: Clemens De Landtsheer, Temse, 11 november 1920.

20 Minitentoonstelling: "Heldenmoed heeft een prijs"

Organisator: Heemkundige Kring Braem vzw in samenwerking met het Gemeentebestuur van Temse

Bezoekersadres: Huis De Fortune, Dorpstraat 56, 9140 Elversele

T 052 46 00 25

E marcel.de.kimpe@telenet.be

W www.temse.be

De gebroeders Verdickt uit Elversele werden in december 1558 en januari 1559 op de Grote Markt van Brussel terechtgesteld, nadat ze schuldig waren bevonden aan goddelijke majesteitsschennis. Hun protest tegen de misbruiken binnen de Roomse kerk was heroïsch in het licht van hun onvermijdelijke ter dood veroordeling.

Deze mini-tentoonstelling belicht het protest van de gebroeders Verdickt uit Elversele, die zich verzetten tegen de misbruiken binnen de Roomse kerk in de 16de eeuw. Hun heldenmoed, die ze met de dood bekochten, staat in de kijker. Hun leven wordt beschreven in een bijhorende brochure, aangevuld met enkele oude gravures, foto's van het "goed ter Dickt" en oude kaarten. De tentoonstelling is doorlopend open tussen 10 u en 18 u.

20 Tentoonstelling: "Erfgoedzorg als heldendaad: 50 jaar fotografie van Elversele"

Organisator: Heemkundige Kring Braem vzw in samenwerking met Willy De Westelinck en het gemeentebestuur van Temse

Bezoekersadres: Huis De Fortune, Dorpstraat 56, 9140 Elversele

T 052 46 00 25

E marcel.de.kimpe@telenet.be

W www.temse.be

Overzichtstentoonstelling van 50 jaar fotografie. Dorpsgenoot Willy De Westelinck verzamelde de voorbije halve eeuw als fotografisch chroniqueur van het dorpsleven een waardevolle foto- en diacollectie, waaronder vele honderden landschapsfoto's van Elversele. Voor de heemkring en voor het lokale erfgoed van het dorp is dit een vorm van heroïsme: met een niet aflatende inzet en een aanzienlijke tijdsinvestering, draagt hij bij tot het bewaren van het verleden van een dorp voor de toekomst. Deze "heldendaad" wordt doorgegeven en bewaard voor de toekomst dankzij deze expositie, de digitalisering, inventarisatie en ontsluiting van de beelden. De tentoonstelling is doorlopend open tussen 10 u en 18 u.

De zestiende-eeuwse gebroeders Verdickt
Bron: Adriaen Van Haemstede, "Historie der Martelaren..." Dordrecht, 1659.

Middagrust tijdens de oogst (vlnr Marc De Bock en
de broers Jean, Jules en Leon Maes) rond 1970
© Willy De Westelinck

21 Tentoonstelling: “De helden van de vliegweek 1912 in Temse”

Organisator: Koninklijke Postzegel- en Erfgoedkring Temse in samenwerking met Kantschool Artofil

Bezoekersadres: De Watermolen (Molenhuis), Wilfordkaai 23, 9140

Temse

T 03 771 45 83

E walter.jansegers@skynet.be

W www.temse.be

Aangezien de luchtvaart vlak voor WO I nog in zijn kinderschoenen stond, waren de piloten die deelnamen aan de Vliegweek 1912 als het ware echte helden. Tijdens deze internationale Vliegweek voerden zij stunts uit boven de Schelde waarbij ook enkele zware ongelukken gebeurden. In het kader van de luchtvaartgeschiedenis blijken ook twee vliegtuigbouwers-pioniers, de gebroeders Tips, afkomstig te zijn uit Temse. Een derde, voor Temse belangrijke held, is Priester Poppe die werd zaligverklaard.

Tentoonstelling van foto's en archiefdocumenten over de piloten die als ware helden deelnamen aan de internationale wedstrijd voor watervliegtuigen in 1912 te Temse. Hun namen werden door Kantschool Artofil geklost. De tentoonstelling is open van 10 u tot 18 u. De tentoonstelling is ook toegankelijk op za 21 en 28/4 en 5/5 van 14 u tot 18 u en op zo 29/4 en 6/5 van 10 u tot 12 u en van 14 u tot 18 u.

De affiche van de in 1912 te Temse ingerichte vliegweek voor watervliegtuigen

22 Wandeling: “The lucky lady”

Organisator: Milieuwerkgroep Ons Streven vzw

Vertrekpunt: Provinciaal Domein Roomacker, Hofstraat, hoofdhek, 9140

Tielrode

T 03 711 16 83

E gert.hoofman@hotmail.be

W www.onsstreven.be

Op deze (ouder)wandeling krijg je het verhaal te horen van de Lucky Lady II en haar bemanning. Deze Amerikaanse bommenwerper stortte op 30 juli 1943 neer in Tielrode. Aan de hand van het boek van Laurent Saegeman en Luc Hemelaer reconstrueren we de gebeurtenissen en zetten we Amerikaanse, Belgische en Duitse heldendaden in de verf.

De wandeling start om 14 u 15 en duurt tot 16 u. Kinderen tussen 5 en 11 jaar volgen ondertussen de kabouterwandeling (zie verder). Reservatie is niet verplicht maar mag, via gert.hoofman@hotmail.be of via 03 711 16 83. Er is geen beperking op het aantal deelnemers.

Boeing B17 Flying Fortress
Foto bewerkt door Aeropedia.

De kabouterwandeling
Fotograaf Gert Hooftman
© Ons streven

22 Wandeling: “Kabouterwandeling: Helden in de natuur”

Organisator: Milieuwerkgroep Ons Streven vzw

Vertretpunt: Provinciaal Domein Roomacker, Hofstraat, hoofdhek, 9140

Tielrode

T 03 711 16 83

E gert.hooftman@hotmail.be

W www.onsstreven.be

 Niet alleen mensen zijn helden, maar ook dieren kunnen helden zijn. In vele volksverhalen en sprookjes worden dieren als “held” of “anti-held” voorgesteld (vb. Reynaert De Vos, De wolf en de zeven geitjes...). Maar ook nu zien we in de natuur nog dieren of diertjes die het als ware helden opnemen tegen rivalen of indringers of die “heldhaftige” toeren uithalen om voor hun jongen te zorgen of ze te verdedigen. De Kabouterwandeling is enkel voor kinderen tussen 5 en 11 jaar. Een gids gaat samen met de kinderen op zoek naar helden in de natuur en vertelt volksverhalen en sprookjes waarin dieren de held van het verhaal zijn. Welke dieren voeren halsbrekende toeren uit om voor hun kroost te zorgen? Welke beestjes zijn zo moedig dat ze het durven opnemen tegen “monsters” die veel groter en sterker zijn dan zij? Dat en nog veel meer komen de kinderen te weten op deze ontdekkingsstocht.

De wandeling start om 14 u 15 en is bedoeld voor kinderen van 5 tot 11 jaar. Voor + 12 en de ouders is er opvang voorzien in de vorm van de ouderwandeling (zie eerder).

Om 16 u mogen de kinderen hun ouders ophalen. Reservatie is niet verplicht maar mag, via gert.hooftman@hotmail.be of via 03 711 16 83. Er is geen beperking op het aantal deelnemers.

23 Wandeling: "Helden van Temse in de 20ste eeuw, dauwtrip"

Organisator: Pasar Afdeling Temse in samenwerking met CM Temse

Vertretpunt: Bibliotheek, Oeverstraat 15, 9140 Temse

T 03 771 25 26

E marc.monique@hotmail.be

W www.pasar.be

Gegidste wandeling (ca. 6 km) langs plaatsen met een link naar de "Temseese helden van de 20ste eeuw". Aan de hand van het jaarboek van het Gemeentemuseum en archiefdocumenten wordt een beeld geschetst van deze helden, hun heldendaden en hun leven, aangevuld met merkwaardige anekdotes. Deelnemers ontvangen een brochure met een levensschets van de helden en enkele archieffoto's.

Start wandeling om 7 u aan de bibliotheek. De wandeling duurt ongeveer 1,5 uur. Er is geen beperking op het aantal deelnemers.

Ontbijt omstreeks 9 u. Indien u wil ontbijten dient u wel te reserveren op 03 771 25 26. Voor het ontbijt wordt een bijdrage van 6 euro gevraagd.

Frans Boel, Albert Wilford, Karel Van Hoeylandt
© Gemeentearchief Temse

24 Tentoonstelling en praatcafé: “De helden van de brandweer”

Organisator: Vriendenkring Brandweer Temse

Bezoekersadres: Kasteelstraat 16, 9140 Temse

T 03 771 13 20

E gerard.smet49@gmail.com

W www.temse.be

Brandweermannen trotseren, dikwijls met gevaar voor eigen leven, grote branden, om het leven van anderen te redden. Hun heldhaftige optreden maakt van hen meestal sterk gewaardeerde lokale helden. De bezoeker maakt kennis met de “heldendaden” van de brandweer in de jaren ‘50, ‘60 en ‘70 aan de hand van oude blusmaterialen en voertuigen die werden ingezet bij grote blusoperaties (vb. brand Innovation 1967, brand chirolokalen 1967). Ook oude foto's, documenten en krantenknipsels worden getoond. Brandweperlui op rust vertellen ondertussen spannende verhalen over hun werk als brandweerman. De tentoonstelling is geopend van 10 u tot 18 u.

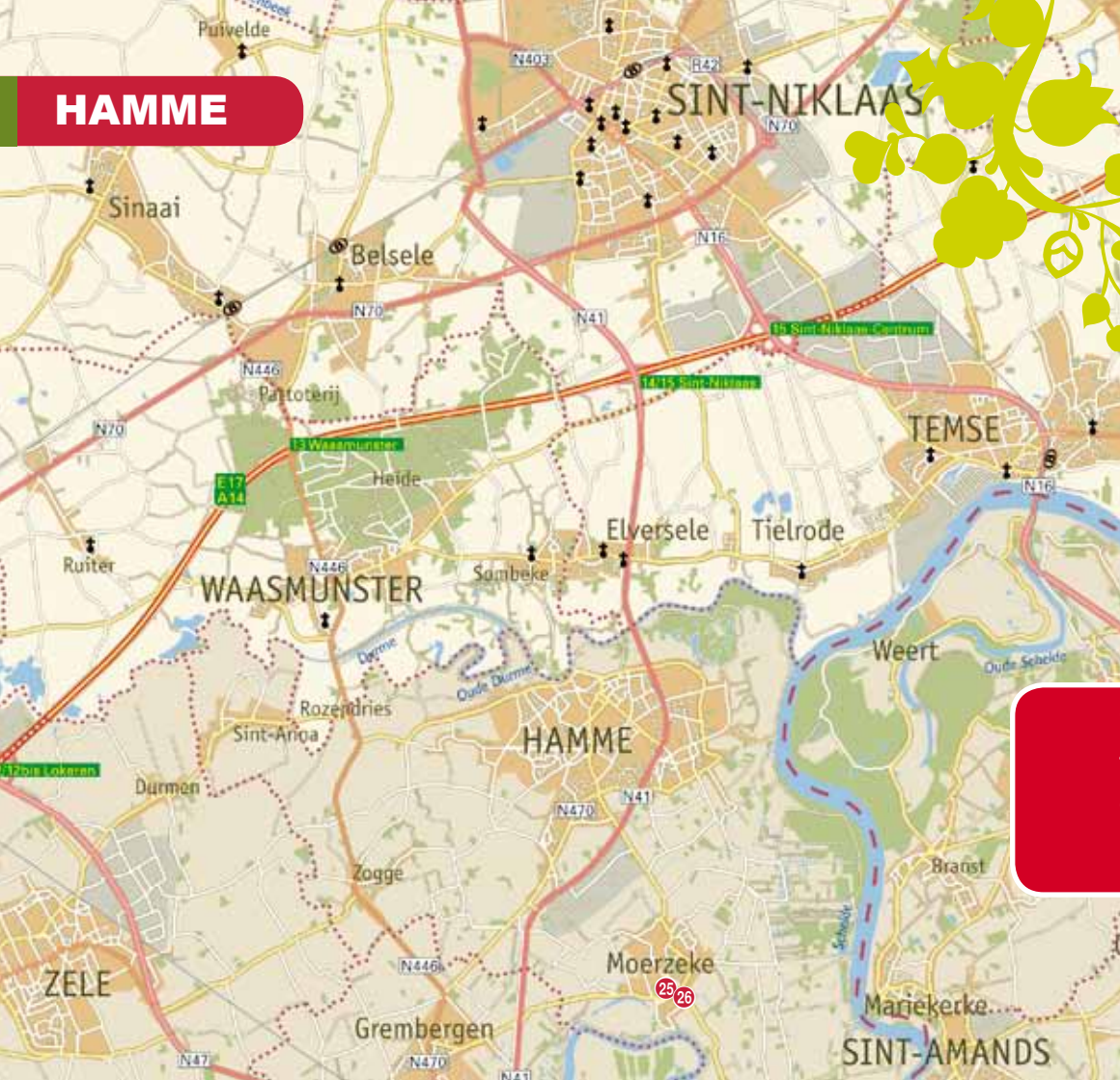

Kinderen krijgen een aangepaste uitleg over de brandweer vroeger en nu. Ze krijgen een rondleiding in de kazerne en mogen zelf plaats nemen achter het stuur van een echte brandweerwagen. Indien het weer het toelaat, kan er ook een kleine blusoefening plaats vinden.

Brandweerman Albert Kiden
© Gemeentearchief Temse

HAMME

“Held: iemand die straf-
feloot onvoorzichtig is
geweest.”

W.F. HERMANS

25 Tentoonstelling: "Wij vergeten ze niet !"

Organisator: Cultuurdienst in samenwerking met Heemkundige Kring Osschaert, Deelraad Erfgoed en Oud-strijdvereniging Moerzeke

Bezoekersadres: Woon-en zorgcentrum (WZC) Sint-Jozef, Molenstraat 11, 9220 Moerzeke

T 052 25 70 67

E cultuur@hamme.be

W www.hamme.be

Gedenkplaat voor
de gesneuvelde in Moerzeke
Fotograaf Jef De Ridder
© Jef De Ridder

Ken je ze nog...de gesneuvelde en oud-strijders van Moerzeke? Deze mannen vochten voor hun vaderland. Dit soms ten koste van hun leven. Zij zijn dikwijls onbekend maar daarom niet onbemind. Op Erfgoeddag geven wij hen de hoofdrol in hun eigen, heldhaftige tentoonstelling. Op basis van foto's, brieven en ander materiaal worden deze mannen geëerd in hun eigen geboortedorp. Wij vergeten hen nooit! Doorlopend open tussen 10 u en 18 u.

26 Tentoonstelling: "Ten tijde van Gwijde van Dampierre, Graaf van Vlaanderen"

Organisator: Cultuurdienst in samenwerking met Heemkundige Kring Osschaert, Deelraad Erfgoed

Bezoekersadres: Oud Gemeentehuis, Dorp 1, 9220 Moerzeke

T 052 25 70 67

E cultuur@hamme.be

W www.hamme.be

Ridders, graven, heren... Zij spreken tot de verbeelding. De graaf van Vlaanderen, Gwijde van Dampierre, was een held van het eerste uur. Als leider van het graafschap Vlaanderen kwam hij op voor zijn volk. Moerzeke had toen de eer om zijn persoonlijke wapenuitrusting in bezit te hebben. Deze speelden later een belangrijke rol tijdens de Gulden Sporenslag. Cultureel erfgoed om fier op te zijn! Doorlopend open tussen 10 u en 18 u.

Een ets van Gwijde Van
Dampierre, heer van
Dendermonde en graaf van
Vlaanderen.
Auteur Onbekend
© Archief Museum Bogaert

26 Wandeling: “Een heldenwandeling deur Moes”

Organisator: Cultuurdienst in samenwerking met Heemkundige Kring Osschaert, Deelraad Erfgoed en Louis Windey

Vertretpunt: Oud Gemeentehuis, Dorp 1, 9220 Moerzeke 🚶

Vertrekuren: 11 u, 14 u, 16 u
Inschrijving is niet noodzakelijk

T 052 25 70 67

E cultuur@hamme.be

W www.hamme.be

Gekoppeld aan de tentoonstelling omtrent de gesneuvelden en de Gwijde van Dampierre wordt er op verschillende tijdstippen een wandeling aangeboden doorheen Moerzeke. De bezoeker maakt tijdens deze geleide wandeling kennis met het dorp en zijn helden. Deze activiteit eindigt op het kerkhof van Moerzeke waar de bezoeker de mogelijkheid krijgt om enkele graven van onze helden te bezoeken.

Graf op het kerkhof te Moerzeke
© Louis Windey

“Wee het land dat geen helden heeft.
Wee het land dat helden nodig heeft.”

BERTOLD BRECHT (DUITS-OOSTENRIJKS
SCHRIJVER, 1898-1956)

26 **Publicatie:** “Helden van Moerzeke”

Organisator: Cultuurdienst in samenwerking met Heemkundige Kring Osschaert en Deelraad Erfgoed

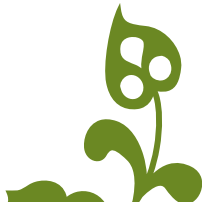
Bezoekersadres: Oud Gemeentehuis, Dorp 1, 9220 Moerzeke

T 052 25 70 67

E cultuur@hamme.be

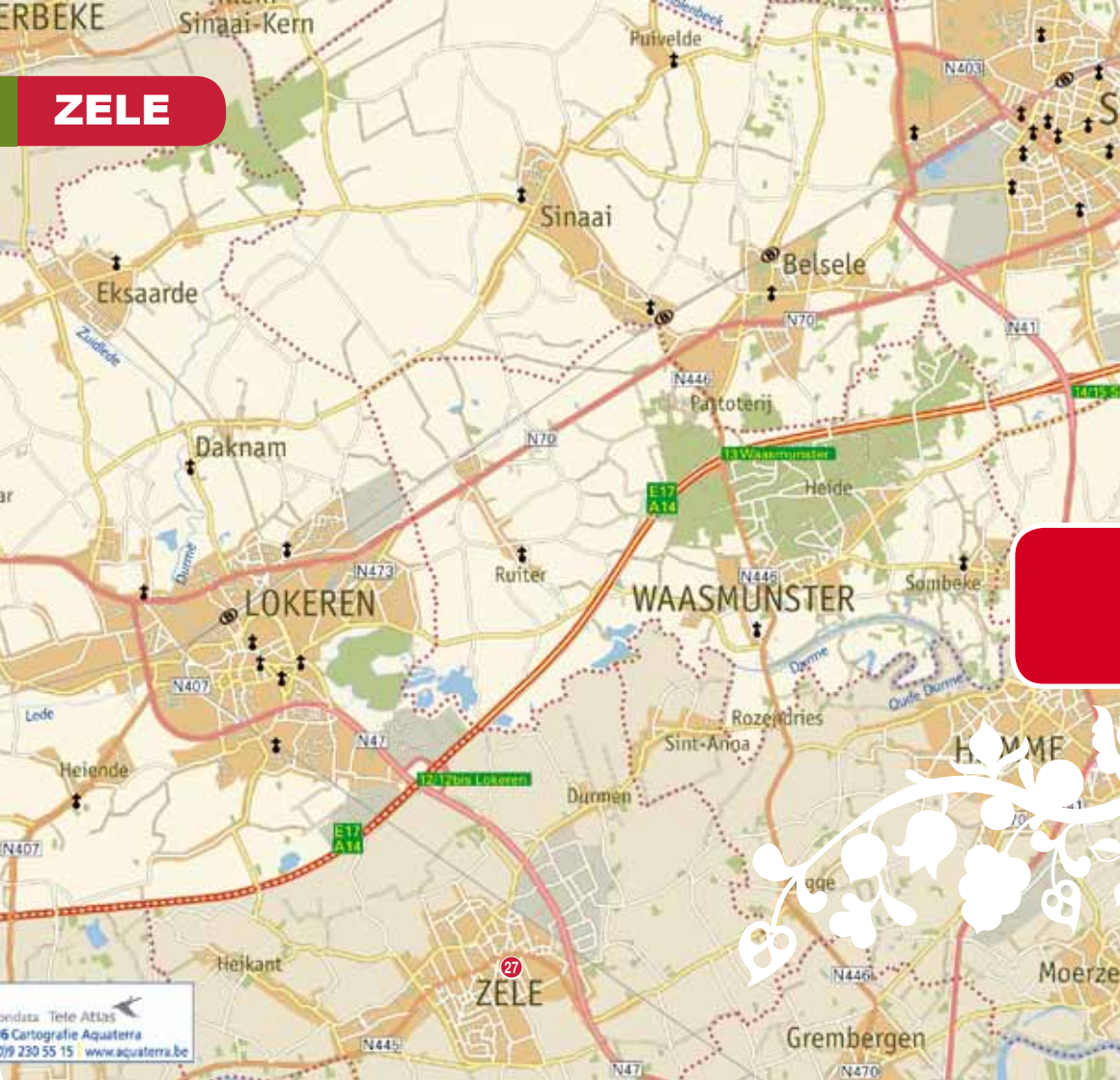
W www.hamme.be

Van alle activiteiten op Erfgoeddag wordt er een collectieve publicatie voorzien. Deze zal worden voorgesteld op de Erfgoeddag. Zo kunnen de bezoekers nog nagenieten van deze moedige helden en hun historiek. Deze publicatie wordt verzorgd door de plaatselijke Heemkundige Kring en de Deelraad Erfgoed. De brochure is te verkrijgen op beide locaties tijdens de openingsuren van de tentoonstellingen: van 10 u tot 18 u.

“De massa houdt van vallende helden. De mensen vinden er een persers genoeg in om artiesten die als kometen omhoog schieten, te zien uiteen spatten op het hoogste punt van hun vlucht. Het verhaal van Amy Winehouse is ook dat van Jim Morrison, Jimi Hendrix, Keith Moon, Keith Richards, Sid Vicious, Shane MacGowan, Pete Doherty, en zo velen meer. Sommigen overleven het niet, en wanneer ze jong sterven, worden ze een hoofdstuk in het verhaal ‘live fast, die young’. Zij leefden hun duisterste roes uit en wij volgen hen gretig, omdat zij in onze plaats leden.”

DE STANDAARD, 25/07/2011

ZELE

“Wij zijn de held van ons
eigen verhaal.”

MARY MACCARTHY

27 Tentoonstelling: "Zeelse Helden"

Organisator: Heem- en Oudheidkundige Kring van Zele

Bezoekersadres: Museum Zeels Erfgoed, Lokerenbaan 43, 9240 Zele

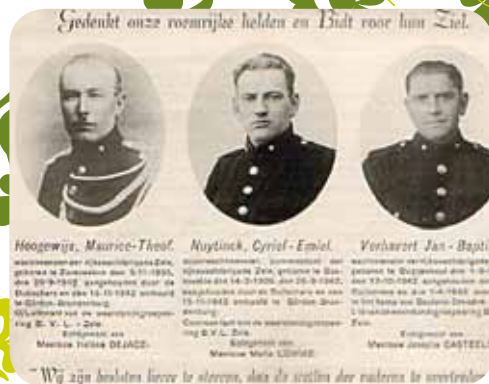
T 052 44 50 69

E hokzele@hotmail.com

W www.hokzele.be

In deze tentoonstelling maak je aan de hand van foto's kennis met Zeelse helden. Je leert meer over de Zeelse gedecoreerden voor "Moed en Zelfopoffering" en staat stil bij het wedervaren van enkele gesneuvelden, terechtgestelden en politieke gevangenen uit de Eerste Wereldoorlog. Ook sportlui en brandweerlieden uit de gemeente komen omwille van hun heroïsche daden aan bod.

De tentoonstelling is geopend van 10 u tot 18 u.

Zij stierven voor onze vrijheid. Mogen we hen nooit vergeten.

Fotograaf Karel De Wilde (rechts)

© Karel De Wilde (rechts)

Heem- en Oudheidkundige Kring (links)

Studiedag “Open Kaart: Cartografie van Liber Floridus tot GIS”

Dit jaar vieren we de 500ste verjaardag van cartografische held Mercator, maar we mogen natuurlijk niet vergeten dat ook vele anderen zich doorheen de eeuwen gebogen hebben over de vraag hoe de wereld te bevatten in een boek, op een kaart of op een computerscherm. Op studiedag “Open Kaart” lichten acht sprekers een tipje op van de sluier van 1000 jaar cartografie.

Vertrekkend van de middeleeuwse wereldbeelden in het Liber Floridus, la-veert het programma langs Mercator en de cartografie van zijn tijd, voorbij de landboeken en de landmeters die het Waasland in beeld brachten, tot de moderne cartografen die gebruik maken van GIS. Daarbij wordt ook stil-gestaan bij het beheer en de restauratie van historische kaarten en bij de rol van kaarten voor historisch onderzoek. De dag wordt afgerond met een geleid bezoek aan de tentoonstelling “Mercator Digitaal”.

J.J. Du Caju, *Caerte der prochie van Nieuwercken*, 1780 (© Bibliotheeca Wasiana)

Datum: zaterdag 28 april 2012
Locatie: SteM - Stedelijke Musea
Sint-Niklaas, Zwijgershoek 14,
9100 Sint-Niklaas
Inschrijving: € 15 per persoon

Inschrijven kan op
www.erfgoedcelwaasland.be.
Daar vind je ook meer informatie
over het programma.

Erfgoedbank Waasland brengt uw erfgoed op het web www.waaserfgoed.be

De Erfgoedbank Waasland is een online archief vol beeldmateriaal, archief-
stukken en documentatie over gebeurtenissen, activiteiten en personen uit
het Waasland. De stukken zijn afkomstig uit talrijke collecties uit de streek.
Ook kranten krijgen een plaats op de bank, met 40.000 doorbladerbare pa-
gina's. Dit alles is toegankelijk via één portaalsite: **www.waaserfgoed.be**.

De uitgebreide collectie kan je vrij doorzoeken, en je kan terecht bij steeds
wisselende “online tentoonstellingen” om informatie rond bepaalde the-
ma's te vinden. Tenslotte maak je deze Erfgoedbank écht de jouwe door
via “mijn erfgoed” een eigen selectie aan te leggen van het materiaal op
de bank. Als bezoeker kan je trefwoorden en tags toekennen, commenta-
ren achterlaten en objecten delen via mail of via sociale netwerken zoals
Facebook en Twitter.

Of wil je je eigen erfgoed een plaats geven op de bank?
Surf dan snel naar www.waaserfgoed.be, dompel je onder in het erfgoed
van onze streek en laat je eigen sporen na!

Ook in verband met het thema van deze nieuwe editie van
Ergoeddag, “Helden”, werd op de Erfgoedbank Waasland een
mooie online tentoonstelling aangemaakt. Onder de noemer
“Grote en kleine helden” verzamelden we ondermeer archiefstuk-
ken en foto's van koninklijke bezoeken, pastoors, geneeskundigen
en volksfiguren.

Met dank aan alle erfgoedorganisaties van het Waasland. Ze houden met hun enthousiasme en inzet het cultureel erfgoed levend voor de volgende generaties. Zonder hun inspanningen is er geen Erfgoeddag!

De Erfgoedcel Waasland wil de zorg voor en de bekendmaking van het Wase erfgoed stimuleren.

Ze wil zoveel mogelijk Waaslanders warm maken voor het rijke erfgoed in hun regio.

Dat doet de erfgoedcel door ondersteuning te bieden aan alle enthousiaste erfgoedvrijwilligers en erfgoedprofessionals, en door samen met de Wase erfgoedorganisaties en gemeentebesturen te streven naar een optimale bekendmaking van en zorg voor het erfgoed.

De Erfgoedcel Waasland is een onderdeel van Interwaas en wordt ondersteund door de Vlaamse overheid. Interwaas is het intergemeentelijk samenwerkingsverband voor streekontwikkeling in het Waasland. In samenwerking met de acht Wase gemeenten (Beveren, Kruibeke, Lokeren, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse en Waasmunster) wil Interwaas vanuit een lokale sturing de ontwikkeling van het Waasland actief bevorderen via dienstverlening, projectwerking en belangenbehartiging.

Coördinatie en samenstelling: Erfgoedcel Waasland

Druk: Cartim, Gentbrugge

Vormgeving campagnebeeld Erfgoeddag: GRAMMA NV, Antwerpen

Vormgeving van deze brochure: Graffito, Gent

Cartografie: Aquaterra

Brondata: Teleatlas

Erfgoeddag is een initiatief van FARO, Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw, in samenwerking met de erfgoedgemeenschappen in Vlaanderen en Brussel. Erfgoeddag krijgt de volle steun van de Vlaamse overheid.

V.U.: Bart Casier, directeur Interwaas,
Lamstraat 113, 9100 Sint-Niklaas.
D/2012/11.208.01